

Zespół przy MNiSzW

31 stycznia 2018 r.

PROPOZYCJA NOWEGO MODELU KSZTAŁCENIA PRZYSZŁYCH NAUCZYCIELI¹

I. Sylwetka absolwenta

Osoba kończąca 5-letni cykl kształcenia przygotowujący do wykonywania zawodu nauczyciela określonego przedmiotu to:

- a) **refleksyjny praktyk**, który poddaje ocenie i namysłowi zarówno realizowaną koncepcję pedagogiczną, posiadaną wiedzę, kompetencje, jak i swój światopogląd; badacz praktyki edukacyjnej, praca w obszarze myślenia refleksyjnego pozwala mu na identyfikowanie i rozwijanie (w sposób formalny i pozaformalny) własnych zasobów wykorzystywanych w dynamicznym procesie kształtowania relacji z uczniem, rodzicami lub opiekunami, a także lokalnym środowiskiem;
- b) **spolegliwy opiekun**² charakteryzujący się gotowością do autentycznej troski o zrównoważony rozwój podopiecznych; troska to jednak nie dyrektywne i podające nauczanie, ale elastyczne i responsywne wykorzystywanie i stwarzanie sytuacji sprzyjających identyfikacji i rozwiązywaniu problemów (poznawczych, emocjonalnych, społecznych, etycznych) przez ucznia;
- c) **ekspert od rozwoju ucznia**, wyposażony w bogatą wiedzę psychopedagogiczną umożliwiającą mu holistyczne ujęcie funkcjonowania podopiecznych z uwzględnieniem ich możliwości i deficytów, umiejętnie planujący i realizujący proces dydaktyczno-wychowawczy;
- d) **profesjonalista** w zakresie nauczanego przedmiotu i dydaktycznej wiedzy przedmiotowej;
- e) **erudyta** posiadający interdyscyplinarną i zinterioryzowaną wiedzę o świecie;
- f) **człowiek pozytywnie nastawiony do nowych doświadczeń**, poszukujący innowacyjnych rozwiązań pedagogicznych (wychowawczo-dydaktycznych), umiejętnie adap-

¹ Propozycja ... dotyczy kształcenia przyszłych nauczycieli na studiach wyższych (takie było zadanie postawione przed Zespołem Ekspertów). Uczestnicy spotkań diagnostycznych i konsultacyjnych wskazywali na konieczność uzupełnienia jej o założenia nowego modelu kwalifikacyjnych studiów podyplomowych dla nauczycieli.

² Nawiązanie do koncepcji etyki pragmatycznej prof. Tadeusza Kotarbińskiego.

tujący się do zmieniających się warunków, gotowy do inicjowania i wdrażania zmian;

- g) *członek zespołu/ów* – osoba efektywnie współpracująca z innymi nauczycielami i pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w procesie edukacji, kooperatywnie ucząca się od innych i nauczająca innych (umiejętność uczenia na podstawie doświadczenia innych, ale również dzielenia się własną wiedzą);
- h) *człowiek mający świadomość swoich zainteresowań* (nie tylko pedagogicznych) i potrafiący wykorzystać je w procesie samorealizacji z jednoczesnym pożytkiem dla uczniów (zjawisko tzw. modelowania pasji);
- i) *człowiek uczciwy*, starający się działać na podstawie uniwersalnych zasad etycznych.

II. Opis efektów kształcenia

Ogólne efekty kształcenia

Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent:

- 1) kieruje się w swych działaniach dydaktyczno-wychowawczych dobrem każdego ucznia oraz poczuciem odpowiedzialności za jego postępy dydaktyczne, a także osobowy, integralny rozwój;
- 2) ma wiedzę pedagogiczną i psychologiczną, filozoficzną i aksjologiczną, pozwalającą na rozumienie procesów rozwoju, socjalizacji, wychowania i nauczania – uczenia się, przydatną w codziennej pracy nauczycielskiej, umożliwiającą nauczycielowi skuteczną pracę wspierającą integralny rozwój ucznia/wychowanka/ oraz pomoc rodzicom w wychowaniu ich dziecka;
- 3) ma pogłębioną i rozszerzoną wiedzę w zakresie nauczanego przedmiotu (pełne pięcioletnie wykształcenie kierunkowe³) i umiejętność jej popularyzacji, a także elementarizacji;

³ W systemie jednolitych studiów magisterskich lub w systemie 3+2 z kontynuacją na studiach II stopnia kierunku studiów I stopnia. Obok klasycznych studiów kierunkowych odpowiadających obecnym w szkolnym kształceniu przedmiotom, mogą to być również studia przygotowujące do nauczania dwóch przedmiotów, np. historia + WoS, biologia + przyroda, geografia + przyroda, matematyka + informatyka, fizyka + informatyka, technika + informatyka.

- 4) ma wiedzę z zakresu dydaktyki ogólnej i przedmiotowej, pozwalającą na samodzielne przygotowanie, realizację i ewaluację programu nauczania;
- 5) ma umiejętności personalizowania procesu nauczania i wychowania w zależności od zdiagnozowanych zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów;
- 6) ma kompetencje niezbędne do ciągłego doskonalenia jakości swojej pracy, skutecznie korzystając z technologii informacyjno-komunikacyjnych;
- 7) ma kompetencje komunikacyjne, umożliwiające skuteczne współdziałanie z wszystkimi osobami zaangażowanymi w prowadzoną przez nauczyciela działalność edukacyjną;
- 8) charakteryzuje się wrażliwością etyczną, empatią, otwartością, refleksyjnością oraz postawą prospołeczną i poczuciem odpowiedzialności za własny rozwój zawodowy, integralny rozwój uczniów i podejmowane działania pedagogiczne;
- 9) jest przygotowany do skutecznego i efektywnego realizowania zadań zawodowych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych) wynikających z roli nauczyciela.

Szczegółowe efekty kształcenia

Po zakończeniu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela absolwent:

- 1) ma **wiedzę** dotyczącą:
 - a) filozofii człowieka, filozofii wychowania i aksjologii pedagogicznej; potrafi ją odnieść do osobowego, integralnego rozwoju ucznia;
 - b) procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego, a także ich prawidłowości i zakłóceń;
 - c) klasycznych i współczesnych teorii dotyczących rozwoju człowieka, wychowania, uczenia się i nauczania, oraz różnorodnych uwarunkowań tych procesów; potrafi je krytycznie oceniać i twórczo z nich korzystać;
 - d) głównych środowisk wychowawczych, ich specyfiki i procesów w nich zachodzących,
 - e) roli nauczyciela – wychowawcy w kształtowaniu postaw i zachowań uczniów;
 - f) specyfiki funkcjonowania uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi, w tym uczniów szczególnie uzdolnionych;
 - g) edukacji włączającej, a także sposobów realizacji zasady inkluzji;

- h) projektowania i prowadzenia badań diagnostycznych w praktyce pedagogicznej, poszerzoną w odniesieniu do odpowiednich etapów edukacyjnych i uwzględniającą zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów;
 - i) struktury i funkcji systemu edukacji – celów, podstaw prawnych, organizacji i funkcjonowania instytucji edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych;
 - j) alternatywnych form edukacji;
 - k) metodyki wykonywania zadań – norm, procedur i dobrych praktyk stosowanych na wybranym etapie i obszarze działalności pedagogicznej (wychowanie przedszkolne, nauczanie w szkołach ogólnokształcących, technikach i branżowych szkołach, kształcenie ustawiczne, w szkołach i oddziałach specjalnych oraz integracyjnych, w różnego typu ośrodkach wychowawczych);
 - l) bezpieczeństwa i higieny pracy w instytucjach edukacyjnych, wychowawczych i opiekuńczych; udzielania pierwszej pomocy i odpowiedzialności prawnej nauczyciela;
 - m) podstaw prawa oświatowego, niezbędną do prawidłowego realizowania prowadzonych przez niego działań edukacyjnych;
 - n) praw dziecka;
 - o) podstaw funkcjonowania i patologii aparatu mowy,
- 2) w zakresie **umiejętności**:
- a) obserwuje sytuacje i zdarzenia pedagogiczne, analizuje je, wykorzystując wiedzę pedagogiczno-psychologiczną, i proponuje rozwiązania problemów;
 - b) adekwatnie dobiera, tworzy i testuje materiały, środki i metody pracy w celu samodzielnego projektowania i efektywnego realizowania działań pedagogicznych (dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych);
 - c) diagnozuje potrzeby, możliwości, zdolności każdego ucznia oraz projektuje i realizuje spersonalizowane programy kształcenia i wychowania;
 - d) indywidualizuje zadania i dostosowuje metody, treści i sposoby oceniania do zróżnicowanych potrzeb i możliwości uczniów oraz zmian zachodzących w świecie i w nauce;
 - e) wykorzystuje technologie informacyjno-komunikacyjne dla efektywności procesu kształcenia;

- f) pracuje z uczniami, rozbudzając ich zainteresowania, rozwija uzdolnienia uczniów i promuje ich osiągnięcia; dobiera treści, zadania, formy pracy samokształceniowej;
 - g) rozwija kompetencje kluczowe uczniów, zwracając szczególną uwagę na kreatywność, innowacyjność i umiejętność samodzielnego, jak również zespołowego rozwiązywania problemów i krytyczne myślenie uczniów;
 - h) potrafi tworzyć sytuacje motywujące do nauki, analizować ich skuteczność, modyfikować działania dydaktyczne w celu uzyskania pożądanych efektów kształcenia;
 - i) wykorzystuje proces oceniania uczniów i udzielania im informacji zwrotnej do stymulowania ich pracy nad własnym rozwojem,
 - j) ma kompetencje międzykulturowe i glottodydaktyczne, umożliwiające pracę z dziećmi pochodzącymi ze środowisk odmiennych kulturowo i posiadającymi słabą znajomość języka polskiego;
 - k) racjonalnie gospodaruje czasem lekcji, a także odpowiedzialnie i celowo organizuje pracę pozaszkolną ucznia z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku,
 - l) realizuje skuteczne działania wspomagające uczniów w świadomym i odpowiedzialnym podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych;
 - m) posługuje się aparatem mowy zgodnie z zasadami emisji głosu;
 - n) potrafi udzielić pierwszej pomocy przedmedycznej;
- 3) w zakresie **kompetencji społecznych:**
- a) posługuje się uniwersalnymi zasadami i normami etycznymi w swojej działalności, kierując się przede wszystkim szacunkiem dla każdego człowieka;
 - b) ma kompetencje interpersonalne, umożliwiające budowanie relacji wzajemnego zaufania między wszystkimi podmiotami procesu kształcenia, w tym rodzicami (opiekunami) ucznia, włączające ich w działania sprzyjające efektywności nauczania;
 - c) ma rozwinięte kompetencje komunikacyjne: potrafi porozumiewać się z osobami pochodzącymi z różnych środowisk, będącymi w różnej kondycji emocjonalnej; dialogowo rozwiązywać konflikty i tworzyć dobrą atmosferę dla komunikacji w klasie szkolnej i poza nią;
 - d) poprawnie posługuje się językiem ojczystym, wykazując troskę o kulturę i etykę wypowiedzi własnej i uczniów;

- e) potrafi rozpoznawać specyfikę środowiska lokalnego i podejmować współpracę na rzecz dobra uczniów i środowiska;
 - f) potrafi poprzez swoją pracę i oddziaływania na innych stymulować poprawę jakości pracy szkoły (placówki oświatowej);
 - g) skutecznie animuje i monitoruje realizację działań zespołowych uczniów;
 - h) potrafi pracować w zespole, pełniąc różne role; ma umiejętność współpracy z innymi nauczycielami, pedagogami i rodzicami uczniów, oraz innymi osobami tworzącymi społeczność szkolną i lokalną;
- 4) w zakresie **własnego rozwoju**:
- a) świadomie określa swoją postawę wobec fundamentalnych celów edukacji, a także różnych aspektów filozofii nauczania;
 - b) projektuje ścieżkę własnego rozwoju, obejmującą samokształcenie zawodowe, samodoskonalenie, a także profilaktykę wypalenia zawodowego;
 - c) analizuje i ocenia własne działania dydaktyczne, wychowawcze i opiekuńcze, wskazuje obszary wymagające modyfikacji, systematycznie doskonali swoją pracę;
 - d) projektuje i wdraża działania innowacyjne;
 - e) ustawicznie doskonali, rozwija i wzbogaca swoje umiejętności wykorzystywania metod informatyki i technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy dydaktycznej;
- 5) w zakresie **technologii informacyjnej i komunikacyjnej (TIK)** oraz **informatyki**:
- a) wykorzystuje podstawową wiedzę i umiejętności w zakresie technik informatycznych, komponowania ilustracji graficznych, pracy nad tekstem, wykonywania obliczeń w arkuszu kalkulacyjnym, uzyskiwania danych i informacji z baz danych, korzystania z usług w sieciach komputerowych, pozyskiwania, gromadzenia i przetwarzania informacji;
 - b) stosuje i rozwija własne metody kształcenia i oceniania z wykorzystaniem TIK w zakresie nauczanego przedmiotu;
 - c) inspiruje i angażuje uczniów do kształcenia się, kreatywności i rozwoju myślenia komputacyjnego;
 - d) promuje i kształtuje u uczniów postawy obywatelskie i odpowiedzialność w świecie mediów cyfrowych,
 - e) wykorzystuje środowiska TIK we własnym profesjonalnym rozwoju.

III. Proponowana struktura programu kształcenia przyszłych nauczycieli

Lp	Moduł	Minimalna liczba godzin (*)
	<p>Treści poszczególnych modułów realizowanych na uczelni muszą być skorelowane z praktyką, powinna ona stanowić centrum przygotowania studentów do nauczycielskiej profesji</p>	
	<p><u>Personalizacja procesu kształcenia nauczycieli z elementami tutoringu</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnozowanie mocnych i słabych stron studenta jako przyszłego nauczyciela; • wspomaganie studentów w planowaniu i realizacji zadań o charakterze samorozwojowym; • indywidualne doradztwo metodyczne; • wspieranie rozwoju kompetencji studenta na kolejnych etapach kształcenia; • kształtowanie postawy refleksyjnego praktyka; • integrowanie wiedzy poszczególnych dyscyplin naukowych zajmujących się edukacją z praktyką; • budowanie profesjonalnego osądu w oparciu o analizy indywidualnych przypadków. 	<p>10 godz. na studenta w cyklu nauczycielskiego kształcenia</p>
1.	<p><u>Podstawy pedagogiki dla nauczycieli:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • istota nauczycielskiej profesji; • rola nauczyciela w uczącym się społeczeństwie; • różnorodne teoretyczne koncepcje pracy nauczyciela; • ontologiczne, aksjologiczne, antropologiczne podstawy wychowania; • istota wychowania (wychowanie jako spotkanie w dialogu) – wychowanie do odpowiedzialnej wolności; • rozwój dziecka a rola nauczyciela; • nauczyciel jako wychowawca klasy; 	<p>75</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • metodyka wychowania; • elementy socjologii edukacji (społeczne uwarunkowania rozwoju ucznia, społeczne nierówności edukacyjne); • uwarunkowania sukcesu w pracy nauczyciela; • szkoła jako instytucja edukacyjna, funkcje i cele edukacji szkolnej; • różnicowanie, indywidualizacja i personalizacja pracy z uczniami; • klasa szkolna jako grupa społeczna, socjalizacja ucznia; • współpraca nauczyciela z rodzicami; • współpraca podmiotów odpowiedzialnych za edukację; • praca nauczyciela z uczniami pochodzącymi z różnych środowisk; • profilaktyka w szkole (promocja zdrowego stylu życia, problematyka uzależnień, zapobieganie agresji i przemocy); • etyka zawodowa nauczycieli; • modele współczesnej szkoły; • alternatywne formy edukacji; • początkujący nauczyciel w szkolnej rzeczywistości. 	
2.	<p><u>Podstawy psychologii dla nauczycieli:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakterystyka procesów psychicznych: <ul style="list-style-type: none"> - struktura i funkcje podstawowych procesów psychicznych; - rozwój psychiczny człowieka w cyklu życia oraz zadania rozwojowe stojące przed uczniem w kolejnych okresach rozwojowych; - norma rozwojowa – różnorodność ujęć, zaburzenia w rozwoju podstawowych procesów psychicznych; - teorie integralnego rozwoju ucznia; • psychologiczne podstawy pracy nauczyciela: <ul style="list-style-type: none"> - modele uczenia się (konceptje klasyczne, współczesne ujęcia w oparciu o wyniki badań neuropsychologicz- 	90

	<p>nych);</p> <ul style="list-style-type: none"> - metody i techniki uczenia się z uwzględnieniem rozwijania metapoznania, trudności w uczeniu się i strategii ich przezwyciężania; - metody i techniki identyfikacji oraz wspomagania rozwoju uzdolnień i zainteresowań; - bariery i trudności w procesie komunikowania się, techniki i metody usprawniania komunikacji z uczniem; - zachowania społeczne i ich uwarunkowania – stereotypy, uprzedzenia, zachowania asertywne, negocjacje i rozwiązywanie konfliktów, procesy i role grupowe; • autorefleksja i samorozwój: <ul style="list-style-type: none"> - zasoby własne w pracy nauczyciela – identyfikacja i rozwój; - indywidualne strategie radzenia sobie z trudnościami; - stres i zarządzanie stresem; - nauczycielskie wypalenie zawodowe; - trening myślenia kreatywnego; trening komunikacyjny. 	
3.	<p><u>Organizacja pracy szkoły z elementami prawa oświatowego:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • szkoła jako organizacja; • podstawy prawa oświatowego; • regulacje prawne w zakresie kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; • prawa dziecka; • nauczycielska pragmatyka zawodowa (prawa i obowiązki nauczycieli); • prawo wewnątrzszkolne; • bezpieczeństwo uczniów w szkole (placówce oświatowej) i poza nią; • pomoc przedmedyczna; • elementy doradztwa edukacyjno-zawodowego. 	15

4.	<p><u>Uczeń ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie oświaty – podstawy pedagogiki specjalnej dla nauczycieli:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • charakterystyka uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w szkole; • diagnoza funkcjonalna w praktyce (rozpoznanie potrzeb, projektowanie wsparcia i ocena jego skuteczności; narzędzia stosowane w diagnozie funkcjonalnej); • współpraca z otoczeniem szkoły w procesie wspierania rozwoju uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. 	30
5.	<p><u>Praktyka psychologiczno-pedagogiczna (śródroczna):</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • zapoznanie się ze specyfiką pracy różnych typów szkół: <ul style="list-style-type: none"> - zadania charakterystyczne dla placówki danego typu - środowisko działania szkoły - organizacja szkoły - statut szkoły - plan pracy szkoły - program wychowawczo-profilaktyczny - bezpieczeństwo uczniów w szkole i poza nią - rola i zadania działających w szkole społecznych organów; • obserwacja pracy wychowawczej nauczycieli, w tym prowadzonych przez nich lekcji wychowawczych oraz w miarę możliwości ich współprowadzenie z nauczycielem, a także samodzielne prowadzenie; • zapoznanie się z realizacją zasad edukacji włączającej w odniesieniu do wybranych przedmiotów. 	30
6.	<p><u>Kultura języka:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • komunikacja werbalna i pozawerbalna; • praktyka wystąpień publicznych; • emisja głosu; • etyka języka; • poprawność językowa; • etykieta korespondencji tradycyjnej i elektronicznej. 	30

7.	<p><u>Podstawy dydaktyki:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • edukacja do refleksyjnej praktyki; • najważniejsze nurty myślenia o edukacji i szkole; • proces nauczania – uczenia się; • program nauczania a podstawa programowa; • korelacja międzyprzedmiotowa i integracja wewnątrzprzedmiotowa; • sztuka prowadzenia lekcji (formułowanie celów, typy i modele lekcji, przebieg zajęć, interakcje, ewaluacja); • skuteczne nauczanie; • autonomia dydaktyczna nauczyciela; • zarządzanie wiedzą w społeczeństwie informacyjnym; • korzystanie z otwartych zasobów edukacyjnych, samodzielne tworzenie narzędzi dydaktycznych; • style i techniki pracy z uczniem; • metody nauczania i motywowania uczniów do nauki; • rola diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej nauczyciela; • indywidualizacja i personalizacja pracy z uczniem (projektowanie indywidualnych ścieżek kształcenia i ich realizacja), nauczanie w klasie zróżnicowanej; • elementy przygotowania glottodydaktycznego, umożliwiające pracę z dziećmi pochodzącymi ze środowisk odmiennych kulturowo i posiadającymi słabą znajomość języka polskiego. 	30
8.	<p><u>Dydaktyka przedmiotowa:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • teoretyczne podstawy uczenia się w obrębie określonego obszaru edukacyjnego; • miejsce, rola i cele kształcenia w zakresie wybranego przedmiotu w edukacji szkolnej; • podstawa programowa kształcenia ogólnego w zakresie wybranego przedmiotu; • samodzielne projektowanie procesu kształcenia, autorski pro- 	<p>240 (w tym 60 – praktyki śródroczne, prowadzone w szkolnictwie podstawowym i ponadpodstawowym) – dla przedmiotów nauczanych na</p>

	<p>gram nauczania i zasady jego tworzenia, realizacji i ewaluacji;</p> <ul style="list-style-type: none"> • metody i zasady nauczania oraz formy pracy w kontekście kształcenia w określonym obszarze przedmiotowym; • uczenie się przez działanie i rozwiązywanie problemów, realizacja projektów uczniowskich; • odkrywanie i rozwijanie predyspozycji i uzdolnień uczniów, praca z uczniem zdolnym w określonym obszarze edukacyjnym; • trudności w uczeniu się określonego przedmiotu, wspieranie uczniów w ich pokonywaniu; • rozwijanie kompetencji kluczowych (w tym: umiejętności samodzielnego i zespołowego rozwiązywania problemów, kreatywności, krytycznego myślenia, kompetencji komunikacyjnych i samokształcenia) w ramach nauczania przedmiotu; • popularyzacja wiedzy z zakresu przedmiotu (obszaru nauczania), w tym np. prowadzenie obserwowanych zajęć przez studentów ze swojego przedmiotu dla studentów innych kierunków studiów, prowadzenie warsztatów dla uczniów lub realizacja projektów edukacyjnych; • specyfika nauczania przedmiotu na różnych poziomach edukacyjnych; • realizacja określonych zagadnień ujętych w podstawie programowej danego przedmiotu; • nauczanie zespołowe i interdyscyplinarne; • obserwacje lekcji w szkołach różnego typu; samodzielne prowadzenie lekcji obserwowanych i ewaluowanych przez nauczyciela ćwiczeniowego, dydaktyka akademickiego i grupę studentów; autoewaluacja. 	<p>obydwu poziomach szkolnej edukacji.</p> <p>Dopuszcza się wymiar zajęć 180h, w przypadku przedmiotów nauczanych na obydwu poziomach szkolnej edukacji, ale w szkole podstawowej tylko w klasach VII – VIII.</p> <p>120 (w tym 30 – praktyki śródroczne) – dla przedmiotów nauczanych na jednym poziomie szkolnej edukacji.</p> <p>W przypadku studiów przygotowujących do nauczania dwóch przedmiotów (wskazanych w przepisie nr 2) – dodatkowo 60h, gdy drugi przedmiot nauczany jest na obydwu poziomach szkolnej edukacji lub 30h, gdy na jednym.</p>
9.	<p><u>Podstawy diagnostyki edukacyjnej dla nauczycieli:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • diagnoza wstępna grupy uczniowskiej i każdego ucznia; • ocenianie ucznia jako proces wspierania jego edukacyjnego 	30

	<p>rozwoju;</p> <ul style="list-style-type: none"> • konstruowanie narzędzi przydatnych w procesie oceniania uczniów; • ocenianie kształtujące a efektywność nauczania; • doradztwo w zakresie dalszej drogi edukacyjnej lub zawodowej ucznia; • ocena jakości pracy nauczyciela; • ocena jakości pracy szkoły (placówki oświatowej) – wymierne i niewymierne efekty edukacyjne; • ewaluacja edukacyjna; • edukacyjna wartość dodana; • autoewaluacja, projektowanie ścieżki własnego rozwoju (samokształcenie zawodowe, samodoskonalenie). 	
10.	<p><u>Technologia informacyjno-komunikacyjna (TIK) i informatyka dla nauczycieli:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • myślenie komputacyjne w rozwiązywaniu problemów w zakresie nauczanego przedmiotu; • kształcenie (nauczanie i uczenie się wybranego przedmiotu) w wirtualnym środowisku TIK; • metody kształcenia i oceniania z wykorzystaniem TIK w obszarze wybranego przedmiotu; • media cyfrowe a odpowiedzialność i postawa obywatelska; • TIK a profesjonalny rozwój nauczyciela. 	30
11.	<p><u>Praktyka nauczycielska,</u> odbywana na dwóch etapach edukacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w szkolnictwie podstawowym • w szkolnictwie średnim ogólnokształcącym lub średnim zawodowym i branżowym. <p>Propozycja ramowego programu praktyk:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przedstawienie studentowi zadań i obowiązków związanych z praktyką. 2. Zapoznanie się ze specyfiką szkoły/placówki. 	<p>160 (jednostka uczelni odpowiedzialna za praktykę może część godzin przesunąć do praktyki śródrocznej)</p> <p>W przypadku</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 3. Zapoznanie się z pracą wychowawcy klasy. 4. Obserwacja i prowadzenie „lekcji wychowawczych”. 5. W miarę możliwości obserwacja spotkań rady pedagogicznej oraz zespołu wychowawców klas. 6. Uczestnictwo w pozalekcyjnych działaniach opiekuńczo-wychowawczych nauczycieli, w tym dyżurach na przerwach międzylekcyjnych, zorganizowanych wyjściach grup uczniowskich. 7. Zapoznanie się z pracą pedagoga szkolnego i ewentualnie psychologa szkolnego. 8. Zapoznanie się z pracą nauczyciela przedmiotu. 9. Obserwacja zajęć przedmiotowych. 10. Prowadzenie zajęć przez studenta (po obserwacji kilkunastu lekcji) i analiza ich przebiegu. 11. Praca indywidualna z uczniami (diagnozowanie zdolności i potrzeb, projektowanie i realizowanie zajęć z wybranym uczniem lub grupą uczniów). 12. Udział w spotkaniach zespołu przedmiotowego. 13. Podsumowanie praktyk z udziałem studenta/-ów, nauczyciela – opiekuna praktyki, nauczycieli akademickich odpowiedzialnych za przygotowanie nauczycielskie studentów. 	<p>studentów przygotowujących się do nauczania przedmiotu obecnego tylko na jednym poziomie szkolnej edukacji minimalny wymiar praktyki wynosi 80h</p>
	<p>Razem</p>	<p>760+(10) ewentualnie 820 (790)+(10) lub 560+(10) ewentualnie 590+(10)</p>

IV. Realizacja programu kształcenia przyszłych nauczycieli⁴

Projekt modelu zakłada swobodę uczelni we wdrażaniu różnych koncepcji kształcenia nauczycieli (wykorzystujących dotychczasowe dobre doświadczenia jednostki w tym zakresie, a także testujących działania innowacyjne, eksperymentatorskie), pod warunkiem osiągnięcia i sprawdzania założonych w modelu efektów kształcenia przy realizacji minimum określonych godzin zajęć dydaktycznych i praktyk. Treści kształcenia zapisane w poszczególnych modułach powinny być doprecyzowane zgodnie ze specyfiką danej dziedziny i mogą być realizowane w ramach różnych, ustalonych przez uczelnię, przedmiotów (dopuszcza się przesuwanie treści między modułami, a także ich powtarzanie w różnych zakresach i ujęciach). Podział odpowiedzialności za ich realizację zależy od wypracowanej przez jednostkę koncepcji.

Wiedza i umiejętności uzyskane w ramach zajęć każdego modułu realizowanego na uczelni ćwiczone i rozwijane są w ramach praktyki. Stanowi ona centrum nauczycielskiego przygotowania studentów do podjęcia w przyszłości nauczycielskich zadań, umożliwiając im zastosowanie nabytych w trakcie zajęć na uczelni wiedzy i umiejętności w szkolnej rzeczywistości.

Realizacja modułów przygotowujących do zawodu nauczyciela winna być spójna z programem merytorycznym kształcenia kierunkowego. Prawo do nadawania kwalifikacji uprawniających do wykonywania zawodu nauczyciela określonego przedmiotu mają tylko jednostki prowadzące studia magisterskie w danej dziedzinie wiedzy.

(*) Struktura programu zajęć kształcenia przyszłych nauczycieli wskazuje jedynie minimalną liczbę godzin poświęconych na realizację poszczególnych modułów i nie uwzględnia specyfiki wymagań wobec nauczyciela danego przedmiotu. Kierunki studiów na których studenci przygotowani są do nauczycielskiej profesji powinny mieć w swoim programie – adekwatnie do potrzeb – zajęcia poszerzające moduł dydaktyki przedmiotowej, pogłębiające kompetencje wymagane od nauczyciela danej dziedziny (przykładowo, dla przyszłych nauczycieli języka polskiego – zajęcia uwzględniające holistyczny wymiar przedmiotu i jego

⁴ Modułami otwierającymi kształcenie nauczycielskie powinny być *Podstawy pedagogiki dla nauczycieli, Podstawy psychologii dla nauczycieli oraz Podstawy dydaktyki.*

funkcję formacyjną, a dla przyszłych nauczycieli matematyki podstawową rolę przedmiotu dla rozwijania uczniowskich kompetencji w obszarze nauk ścisłych i przyrodniczych).

Myślą przewodnią zaprezentowanej koncepcji jest interdyscyplinarna integracja kształcenia wokół podstawowych zadań, które stoją przed nauczycielem w jego codziennej praktyce szkolnej. Studiowanie pedagogiki, psychologii, dydaktyki przedmiotowej oraz realizowanie praktyki powinno być skoncentrowane na problemach związanych z rozwojem ucznia i tworzeniu optymalnych warunków dla tego rozwoju. **Rola nauczyciela może być zatem interpretowana jako bycie specjalistą w zakresie rozwoju ucznia.**

Zakłada się, że główne działania podejmowane przez nauczycieli powinny być ukierunkowane na rozwijanie przez uczniów zasobów transferowalnych przydatnych dziś i w przyszłości do ciągłego aktualizowania swojego potencjału w nowych, szybko zmieniających się warunkach (przykładowe zasoby transferowalne: umiejętności komunikacyjne, radzenie sobie z trudnościami, zarządzanie czasem, analiza decyzyjna, twórcze rozwiązywanie problemów, posługiwanie się technologią, negocjowanie, umiejętności metapoznawcze). Studiowanie pedagogiki, psychologii, dydaktyki przedmiotowej oraz realizowanie praktyki nie może mieć charakteru rozłącznego utrzymanego w duchu akademickiego podziału dyscyplin. Stąd też w proponowanych treściach kształcenia pewne zagadnienia powtarzają się w ramach różnych modułów, aby pokazać ich multidyscyplinarny charakter i konieczność dialogicznego podejścia podczas ich realizowania. Sztuczne wydzielenie tematów zarezerwowanych tylko dla danego przedmiotu deformuje główny cel kształcenia przyszłych nauczycieli, jakim jest przygotowanie ich do bycia specjalistami w zakresie rozwoju ucznia. Jako nieskuteczne uznano zatem silne tendencje wydzielenia zagadnień tylko psychologicznych, tylko pedagogicznych lub tylko dydaktycznych. Szanując w pełni autonomię tych dyscyplin w ramach dyskursu naukowego, uważamy, że w kształceniu nauczycieli należy jednak podkreślić ich wzajemną użyteczność i służebność. Przyszły nauczyciel powinien mieć okazję w trakcie studiów do doświadczenia naturalnych i koniecznych związków między tymi obszarami (a raczej perspektywami ujmowania wspólnego/wspólnych obszaru/obszarów), gdyż przyszła praktyka będzie od niego wymagała bycia wszechstronnym specjalistą od rozwoju ucznia (czyli bycia pedagogiem, dydaktykiem, psychologiem, socjologiem, który w jednej sytuacji życiowej scala te perspektywy).

Decydujące znaczenie odgrywa integracja treści poszczególnych modułów zajęć realizowanych w uczelni z praktyką szkolną. W procesie studiowania konieczne jest

zapewnienie możliwości weryfikowania koncepcji teoretycznych w rzeczywistości placówki oświatowej i klasy szkolnej. Studenci od momentu rozpoczęcia kształcenia nauczycielskiego powinni zatem uczestniczyć w praktykach. Korelacja kształcenia w uczelni z praktycznym zaangażowaniem studentów umożliwi budowanie postawy refleksyjnego praktyka. Szczególne znaczenie i nowy wymiar uzyskuje, w tym kontekście, przygotowanie zarówno nauczycieli akademickich (zajmujących się kształceniem przyszłych nauczycieli), od których oczekuje się, by sami mieli doświadczenie pracy w szkole, jak i nauczycieli pracujących w szkołach, do sprawowania opieki nad studenckimi praktykami. Realizacja programu zakłada wzmocnienie współpracy uczelni ze szkołami.

Kolejny filar tej koncepcji to zwrócenie szczególnej uwagi na **kształcenie społeczno-emocjonalne** przyszłych nauczycieli. Kompetencje, które w tym zakresie powinny być kształtowane, to przede wszystkim: samoświadomość, świadomość społeczna, umiejętności interpersonalne, samodzielność i odpowiedzialne podejmowanie decyzji. Nauczyciel, dzięki tym kompetencjom, będzie przygotowany do realizacji zadań związanych z własnym rozwojem i wspieraniem rozwoju uczniów. Kształcenie społeczno-emocjonalne powinno być nierozłączną częścią wszystkich modułów zajęć przygotowujących do pracy nauczyciela.

Personalizacja procesu kształcenia nauczyciela budowana w oparciu o indywidualną opiekę nad studentem (10 h zajęć spersonalizowanych oraz małe, maksymalnie 8-osobowe grupy ćwiczeniowe), to kolejny istotny element proponowanej koncepcji. W relacji nauczyciel akademicki – student dzięki integralnemu spojrzeniu na człowieka możliwy jest optymalny rozwój jego potencjału. W spersonalizowanej relacji powinien być budowany profesjonalny osąd dokonywany z uwzględnieniem zarówno samorefleksji, jak i odwołania do wiedzy z dyscyplin naukowych, zajmujących się edukacją. Relacja spersonalizowana stwarza optymalne warunki dla rozwijania kompetencji społeczno-emocjonalnych studenta.

Proponowana koncepcja stawia nowe wyzwania w zakresie przygotowanie nauczycieli akademickich do podjęcia zadań dotyczących kształcenia nauczycieli (szczególnie istotne są kompetencje związane z indywidualną opieką nad studentami i kompetencje w zakresie kształcenia społeczno-emocjonalnego).

V. Praktyki studentów w szkołach (placówkach oświatowych)

Praktyki są organizowane przez uczelnie w oparciu o program kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Stanowią ważną część procesu dydaktycznego i równorzędnie z innymi zajęciami objętymi planem studiów podlegają obowiązkowemu zaliczeniu.

Celem praktyk jest zapoznanie się studenta z organizacją pracy szkoły, warsztatem pracy nauczyciela, formami i metodami nauczania i wychowania oraz umożliwienie mu kształtowania i rozwoju umiejętności dydaktyczno-wychowawczych w bezpośrednim kontakcie z uczniami, a także weryfikacji własnych predyspozycji do wykonywania zawodu. Praktyki mają dwojaki charakter: są to praktyki śródroczne i praktyki ciągłe.

Praktyki śródroczne

1) Odbywają się w ciągu roku akademickiego jako element zajęć:

- z dydaktyki przedmiotu – w szkole podstawowej oraz szkole ponadpodstawowej (30h+30h);
- związanych z blokiem pedagogiczno-psychologicznym (praktyka psychologiczno-pedagogiczna) – w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych, jak również, w miarę możliwości, w placówkach szkolnictwa specjalnego bądź oddziałach integracyjnych (30h).

2) Praktyki śródroczne odbywają się w szkołach wszystkich typów przy udziale nauczyciela akademickiego, nauczyciela ćwiczeniowego oraz grupy studentów.

3) W ramach zajęć praktycznych studenci:

- obserwują przedmiotowe i wychowawcze lekcje nauczycieli;
- samodzielnie przygotowują, przeprowadzają i ewaluują przynajmniej jedną lekcję przedmiotową oraz w miarę możliwości jedną lekcję wychowawczą na każdym z dwóch poziomów nauczania ogólnokształcącego (w miarę możliwości także w branżowych szkołach, oddziałach specjalnych i integracyjnych, ośrodkach wychowawczych);
- obserwują lekcje pozostałych studentów z grupy, biorą udział w ewaluacji tych lekcji.

Praktyki ciągłe

Odbywają się na dwóch poziomach kształcenia w oparciu o uczelniane skierowanie na praktykę:

A) w szkołach podstawowych (min. 80h)

W ramach tych praktyk student:

- a) **prowadzi 20 lekcji**, w tym dwie godziny wychowawcze (w miarę możliwości - 1 w klasach młodszych, 1 w kl. VII-VIII); zaleca się, aby lekcje były zróżnicowane pod względem treści nauczania, jak i pod względem metodycznym (różne typy lekcji, metody, formy, techniki, itp.). Student powinien prowadzić zajęcia zarówno z uczniami młodszymi (klasy IV-VI), jak i starszymi (kl. VII-VIII)⁵. Wskazane jest przeprowadzenie lekcji poświęconych poprawie prac klasowych i domowych, które student samodzielnie zadał, sprawdził, ocenił i przygotował informację zwrotną dla ucznia.
- b) **obserwuje 30h** (lekcji przedmiotu i wychowawczych) **nauczyciela opiekuna, innych nauczycieli, a także innych praktykantów;**
- c) **poświęca 10h na zajęcia spersonalizowane** z jednym, wskazanym przez nauczyciela uczniem (w tym: obserwuje jego aktywność, diagnozuje problemy, potrzeby i zdolności, projektuje indywidualne działania, prowadzi kilka zajęć, ewaluuje je) **lub indywidualnych** (z grupą uczniów, np. w ramach kół zainteresowań lub realizacji szkolnych projektów edukacyjnych);
- d) **pozostałe 20h** przeznacza na:
 - aktywne uczestniczenie w życiu szkoły: dyżury, wycieczki, rady pedagogiczne (w miarę możliwości), zespoły przedmiotowe i zadaniowe, różne formy współpracy szkoły ze środowiskiem lokalnym, apele, zajęcia pozalekcyjne, imprezy szkolne, spotkania rad rodziców i samorządu uczniowskiego;
 - obserwację pracy psychologa, pedagoga szkolnego, doradcy zawodowego;
 - zapoznanie się z treściami nauczania w okresie objętym praktyką (planem dydaktycznym), z dziennikiem lekcyjnym, z zeszytami uczniów, podręcznikami, programami, przewodnikami, wyposażeniem pracowni, zasobami i pracą biblioteki szkolnej;
 - ustalenie planu praktyki z opiekunem;

⁵ W sytuacji, gdy jego przedmiot nauczany jest tylko w klasach VII-VIII to naturalnie zarówno lekcje wychowawcze, jak i przedmiotowe będą prowadzone tylko w tych klasach.

- omawianie lekcji obserwowanych, przygotowanych i przeprowadzonych.

B) w szkołach ponadpodstawowych (liceach ogólnokształcących, technikach lub branżowych szkołach) (min. 80h)

W ramach tych praktyk student:

- a) **prowadzi 20 lekcji**, w tym dwie godziny wychowawcze. Zaleca się, aby lekcje były zróżnicowane pod względem treści nauczania, jak i pod względem metodycznym (różne typy lekcji, metody, formy, techniki, itp.). Wskazane jest przeprowadzenie lekcji poświęconych poprawie prac klasowych i domowych, które student samodzielnie zadał, sprawdził, ocenił i przygotował informację zwrotną dla ucznia.
- b) **obserwuje 30 lekcji** (lekcji przedmiotu i wychowawczych) **nauczyciela opiekuna, innych nauczycieli, a także innych praktykantów**;
- c) **poświęca 10h na zajęcia spersonalizowane** z jednym, wskazanym przez nauczyciela uczniem (w tym: obserwuje jego aktywność, diagnozuje problemy, potrzeby i zdolności, projektuje indywidualne działania, prowadzi kilka zajęć, ewaluuje je) **lub indywidualnych** (z grupą uczniów, np. w ramach kół zainteresowań lub realizacji szkolnych projektów edukacyjnych);
- d) **pozostałe 20 godzin** przeznacza na:
 - aktywne uczestniczenie w życiu szkoły: dyżury, wycieczki, rady pedagogiczne (w miarę możliwości), zespoły przedmiotowe i zadaniowe, współpracę szkoły ze środowiskiem lokalnym, apele, zajęcia pozalekcyjne, imprezy szkolne;
 - zapoznanie się z pracą psychologa, pedagoga szkolnego, doradcy zawodowego;
 - zapoznanie się z treściami nauczania w okresie objętym praktyką (planem dydaktycznym), z dziennikiem lekcyjnym, z zeszytami uczniów, podręcznikami, programami, przewodnikami, wyposażeniem pracowni, zasobami i pracą biblioteki szkolnej;
 - ustalenie planu praktyki z opiekunem;
 - omawianie lekcji obserwowanych, przygotowanych i przeprowadzonych.

Dokumenty związane z praktykami:

- instrukcja/regulamin przebiegu praktyki przeznaczona/-y dla studentów i nauczycieli opiekunów praktykantów;
- umowa uczelni z nauczycielem opiekunem praktykanta;

- dziennik praktyk wraz z arkuszem autoewaluacyjnym (po wypełnieniu, dostarczany do uczelnianego koordynatora, stanowi podstawę zaliczenia praktyki, później przekazywany jest do teczki osobowej studenta);
- arkusz ewaluacyjny (karta opinii o praktykancie wraz z oceną praktyk, wypełniana przez nauczyciela opiekuna praktykanta, na jej podstawie wpisywane jest zaliczenie przez koordynatora, później przekazywana jest do teczki osobowej studenta),
- opinie nauczyciela akademickiego, kontrolującego przebieg praktyk, lub/i dyrektora szkoły, sporządzone po obserwacji zajęć studenta;
- ankiety ewaluacyjne, wypełniane przez uczniów, oceniające praktykanta jako przyszłego nauczyciela;
- protokół zaliczenia praktyki (zaliczenie wpisywane przez koordynatora na podstawie opinii o praktykancie i wystawianej na tej opinii oceny oraz na podstawie wypełnionego przez studenta dziennika praktyki, a także opinii nauczyciela akademickiego i/lub dyrektora),
- harmonogramy odbywania praktyk, dostarczane drogą mailową przez studentów w pierwszym tygodniu praktyk, aktualizowane na bieżąco.

Najważniejsze kompetencje i umiejętności rozwijane i poddane ocenie podczas praktyk:

- umiejętności samodzielnego projektowania, realizowania i ewaluowania zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych;
- umiejętności indywidualizowania i personalizowania procesu nauczania (od diagnozowania potrzeb i możliwości ucznia, przez projektowanie i realizację działań, po ewaluację efektów);
- kompetencje interpersonalne (komunikatywność, życzliwość, skuteczność w rozwiązywaniu problemów, właściwe reakcje na nieprzewidziane sytuacje lekcyjne) i intrapersonalne (autoewaluacja, refleksyjność, gotowość do doskonalenia);
- umiejętność pracy zespołowej (współpraca z innymi praktykantami i nauczycielami; organizowanie pracy grupowej na lekcjach);
- umiejętności tworzenia sytuacji motywujących do nauki;
- poziom przygotowania merytorycznego w zakresie nauczanego przedmiotu i umiejętność popularyzowania wiedzy;
- kreatywność, a także rozwijanie dyspozycji i aktywności twórczych ucznia;

- umiejętność doboru treści, metod, technik i narzędzi nauczania adekwatnych do celów edukacyjnych, potrzeb i możliwości uczniów;
- celowe wykorzystywanie technologii informacyjno-komunikacyjnych w pracy dydaktycznej;
- kompetencje komunikacyjne, w tym dbałość o własną i uczniowską poprawność wypowiedzi, kulturę i etykę języka;
- kompetencje międzykulturowe i glottodydaktyczne, umożliwiające pracę z dziećmi pochodzącymi ze środowisk odmiennych kulturowo i posiadającymi słabą znajomość języka polskiego;
- racjonalne gospodarowanie czasem lekcji, a także odpowiedzialne i celowe organizowanie pracy pozaszkolnej ucznia z poszanowaniem jego prawa do odpoczynku.

Wymagania wobec szkolnego nauczyciela – opiekuna praktyk ciągłych lub opiekuna praktyk śródrocznych

- ma minimum wykształcenie wyższe magisterskie (zgodne z rodzajem prowadzonych zajęć) z przygotowaniem pedagogicznym;
- ma doświadczenie w skutecznym prowadzeniu innowacyjnych zajęć z wykorzystaniem aktywnych metod nauczania, technik komunikacyjnych, technik twórczego myślenia;
- ma umiejętności organizacyjne i społeczne – komunikatywność, umiejętność pracy w zespole;
- ma wyższą niż dobra ocenę pracy;
- ma wysokie kompetencje interpersonalne;
- odbywa cykliczne szkolenia związane z organizowaniem praktyk studenckich oraz metodami nauczania/uczenia się;
- współpracuje z uczelnią, uczestniczy w życiu naukowym i organizacyjnym uczelni (konferencje, otwarte seminaria).

Szkoła wyższa kształcąca nauczycieli powinna opracować i realizować formy doskonalenia dla nauczycieli pracujących w szkołach, w których studenci odbywają praktykę oraz inne formy współpracy uzgodnione między tymi podmiotami.